

Elena
Ferrante
Prolhaný
život
dospělých

NOVÝ ROMÁN
OD AUTORKY
GENIÁLNÍ
PŘÍTELKYNĚ

PROSTOR

Elena Ferrante
Prolhaný život dospělých

PROSTOR

Elena
Ferrante
Prolhaný
život
dospělých

přeložila Sarah Baroni

PROSTOR | PRAHA | 2020

Copyright © 2019 by Edizioni e/o
Czech edition © PROSTOR, 2020
Translation © Sarah Baroni, 2020

ISBN 978-80-7260-452-4

I

1

Dva roky předtím, než odešel z domu, řekl můj otec mé matce, že jsem velmi ošklivá. Vyslovil tu větu polohlasně v bytě, který si rodiče hned po svatbě pořídili ve čtvrti Rione Alto, v nejhornější části ulice San Giacomo dei Capri. To všechno – zákoutí Neapole, namodralé světlo mrazivého února a ta slova – zůstalo neměnné. To já jsem uprchla a snažím se prchat i nadále skrze tyto řádky, které snad dokážou poskytnout rámec mému příběhu, i když ve skutečnosti nejsou ničím, ničím opravdu mým, ničím, co by skutečně začalo nebo se skutečně završilo: jsou pouhým spletením dojmů, o němž nikdo, dokonce ani ten, kdo nyní tyto řádky píše, nedokáže říct, zda v sobě ukrývá souvislý příběh, anebo je pouhou změtí na sebe navršených bolestí, jež marně čekají na vykoupení.

2

Svého otce jsem měla moc ráda, choval se ke mně vždy vlídně. Měl vytříbené způsoby, které dokonale ladily s jeho útlým tělem, na němž všechno oblečení viselo, jako kdyby bylo o číslo větší, což mu v mých očích propůjčovalo osobitou eleganci. V obličeji měl jemné rysy a nic – ani jeho hluboké oči s dlouhými řasami, bezchybně rovný nos a plné rty – tuto dokonalou symetrii nenarušovalo. Ať už jsme oba měli jakoukoliv náladu, vždy ke mně promlouval veselým tónem a nikdy se nezavřel do pracovny,

kde bez ustání něco studoval, aniž by mi vyloudil na tváři úsměv. Líbily se mu zejména mé vlasy, ačkoliv teď už nedokážu říct, kdy přesně mi je začal vychvalovat, mohly mi být tak dva nebo tři roky. Jistě si však pamatuji, že když jsem byla malá, vedli jsme například takovéto rozhovory:

„To jsou ale krásné vlasy, tak pevné a lesklé, nedala bys mi je?“

„Ne, jsou moje.“

„No tak, nebuď lakomá.“

„Tak já ti je půjčím, jestli chceš.“

„Výborně, stejně už ti je nevrátím.“

„Vždyť máš svoje.“

„Ty, co mám, jsem sebral tobě.“

„To není pravda, vymýšlíš si.“

„Tak si je zkontroluj: tak moc se mi líbily, že jsem ti je ukradl.“

Já si vlasy pokaždé zkontrolovala, ale brala jsem to jen jako hru, věděla jsem, že by mi je nikdy neukradl. A smála jsem se u toho, hodně jsem se smála, užila jsem si s ním víc zábavy než s matkou. Vždycky chtěl ukořistit něco mého, třeba ucho, nos nebo bradu, o nichž tvrdil, že jsou tak krásné, že bez nich nemůže žít. Zbožňovala jsem ten tón hlasu, kterým to říkal, protože mi jím zas a znovu dokazoval, že jsem pro něj nepostradatelná.

Samozřejmě se otec takhle nechoval ke všem. Když ho-vořil o něčem, co se ho bytostně dotýkalo, dokázal se ve svých vytríbených promluvách i pořádně rozohnit. Jin- dy zase zvládl přesně a neochvějně argumentovat něko- lika lakonickými větami, s nimiž si nikdo netroufal po-lemizovat. Existenci těchto dvou otcových podob, jež se tolik lišily od té, kterou jsem milovala, jsem poprvé za- znamenal zhruba ve věku sedmi až osmi let, kdy jsem ho slyšela diskutovat s přáteli a známými, kteří k nám

domů čas od času chodili a živě debatovali o tématech, jimž jsem vůbec nerozuměla. Většinu času jsem se zdržovala s matkou v kuchyni a sotva jsem vnímala, jak se o pár metrů dál dohadují. Někdy se ale stávalo, že měla matka nějakou práci, s níž se zavřela do svého pokoje, a tak jsem zůstávala sama na chodbě, kde jsem si hrála nebo četla, ale řekla bych, že téměř výlučně četla, protože otec i matka byli vášnivými čtenáři a já jsem se jim toužila podobat. Debatami jsem se rušit nenechala, knihu či hračku jsem odkládala pouze tehdy, když se zničehonic rozhostilo ticho a následně otec promluvil jedním z těch podivně cizích hlasů. Od toho momentu byl pádem situace a já čekala na konec návštěvy, abych zjistila, zda se z něj opět stal ten srdečný a milý muž.

Toho večera, kdy vyslovil onu větu, se právě dozvěděl, že mi to nejde ve škole. To u mě byla novinka. Už od první třídy jsem se učila dobře, teprve během posledních dvou měsíců jsem se začala zhoršovat. Rodičům na mém prospěchu velmi záleželo a zejména matku mé první špatné známky znepokojily.

„Co se děje?“

„Nevím.“

„Musíš se učit.“

„Já se učím.“

„Tak v čem je chyba?“

„Některé věci si pamatuju a jiné ne.“

„Uč se, dokud si nebudeš pamatovat všechno.“

Přestože jsem se učila přímo úporně, moje výsledky se nelepšily. Toho odpoledne si šla matka promluvit do školy s učitelem, a když se vrátila, tvářila se mrzutě. Nic mi nevyčítala, rodiče mi nikdy nic nevyčítali. Pouze mi oznámila: nejvíce nespokojená je s tebou učitelka matematiky, ale pověděla mi, že pokud se budeš snažit, máš

šanci na zlepšení. Potom odešla do kuchyně připravit večeři a mezitím se vrátil můj otec. Ze svého pokoje jsem slyšela, jak mu tlumočí stíznosti učitelů, a zaslechla jsem také to, že na mou obranu začala vykládat něco o změnách provázejících dospívání. On ji ale přerušil jedním z těch tónů, jimiž se mnou nikdy nemluvil – dokonce mu uklouzlo i pár slov v dialektu, což se u nás doma rozhodně netrpělo –, a pak se mu z úst vydrala slova, která určitě neměl v plánu vyslovit:

„Dospívání s tím nemá co dělat: začíná se podobat Vittorii.“

Jsem si jistá, že kdyby věděl, že ho slyším, nehovořil by o mně s takovým chladem, jenž se vůbec nepodobal našim obvykle rozverným konverzacím. Oba byli přesvědčeni, že mám dveře do pokoje zavřené, zavírala jsem je pokaždé, ale neuvědomili si, že jeden z nich za sebou nechal otevřeno. Tak se stalo, že jsem se ve dvanácti letech dozvěděla od svého otce, který se snažil mluvit tlumeně, že se začínám podobat jeho sestře, tedy ženě, ve které – jak jsem slýchávala odmalička – se dokonale snoubila ošklivost se zlomyslností.

Tady by mohl někdo namítnout: možná přeháníš, tvůj táta neřekl doslova: Giovanna je ošklivá. Je to pravda, otec neměl v povaze říkat tak drsné věci. Ale já jsem tehdy prožívala velmi citlivé období. Menstruovala jsem už skoro rok, styděla jsem se za svá čím dál nápadnější prsa, neustále jsem se myla, protože jsem se pořád strachovala, že zapáchám, usínala jsem rozmrzelá a rozmrzelá jsem se i probouzela. V té době bylo mojí jedinou útěchou a jistotou vědomí, že on mě bezpodmínečně zbožňuje takovou, jaká jsem. Proto mi přirovnání k tetě Vittorii přišlo horší, než kdyby prostě řekl: Giovanna bývala hezká a teď je ošklivá. Vittoriino jméno se u nás užívalo jako označení

pro jakousi nestvůrnou bytost, která pošpiní a zkazí každého, koho se dotkne. Skoro nic jsem o ní nevěděla, viděla jsem ji v životě jen párkrát, ale z těch okamžiků – a to je klíčové – si vybavuji pouze pocity znechucení a strachu. To znechucení a strach ve mně nevyvolala přímo ona, na nic takového si nevzpomínám. Děsilo mě spíše znechucení a strach, které vůči ní chovali moji rodiče. Otec o své sestře mluvil odjakživa mlhavě, jako o člověku, jenž provozuje nějaké ostudné rituály, jimiž vrhá špínu jak na sebe samého, tak na každého, kdo se s ním kdy setkal. Matka o ní nemluvila nikdy, naopak se ještě svého muže snažila krotit a umlčovat, když se příliš rozohnil, jako by se bála, že ať už se Vittoria nachází kdekoliv, mohla by je zaslechnout, dlouhými kroky se rozběhnout po ulici San Giacomo dei Capri, třebaže je táhlá a příkrá, po cestě posbírat všechny choroby z nemocnic, s nimiž naše čtvrť sousedila, vyběhnout až k nám do šestého patra, sežehnout nábytek na popel černými záblesky šlehajícími z očí, a nakonec matku zfackovat, pokud by se jí jen pokusila postavit do cesty.

Jistěže jsem tušila, že za tím napětím musí být nějaká historie spáchaných a utržených křivd, ale tenkrát jsem toho o záležitostech naší rodiny moc nevěděla a navíc jsem tuhle hroznou tetu za součást rodiny nepovažovala. Byla strašákem mého dětství, byl to seschlý a ďábelský přízrak, byla to rozježená postava, která číhá na kořist v temných zákoutích domů, když se snáší tma. Copak je tedy možné, abych se jen tak bez varování dozvěděla, že se jí začínám podobat? Já? Já, která jsem si až do té doby myslela, že jsem hezká, a díky svému otci jsem se domnívala, že taková zůstanu napořád? Já, která jsem si díky jeho soustavnému lichocení myslela, že mám úžasné vlasy, já, která jsem chtěla, aby mě každý miloval se stejnou bezmezností jako on, jak jsem si díky němu zvykla

být milovaná, já, která jsem už tak dost trpěla, protože jsem cítila, že oba rodiče jsou ze mě najednou zklamaní, a jejich zklamání mě trápilo natolik, že jsem nedokázala myslet na nic jiného?

Čekala jsem, co na to řekne matka, ale její reakce mě vůbec neuklidnila. I když příbuzenstvo svého muže nemohla vystát a svou švagrovou nesnášela stejně jako pavouka lezoucího po holé noze, neokřikla ho například slovy: co blázníš, moje dcera nemá s tvou sestrou nic společného. Vzmohla se pouze na krátké a letargické konstatování: ale ne, co to povídáš. A já jsem se v pokoji rozběhla ke dveřím, abych je zavřela a nic dalšího už nezaslechla. Potom jsem tiše plakala a přestala jsem až ve chvíli, kdy dovnitř vešel otec a oznámil mi – tentokrát již obvyklým milým hlasem –, že mám jít na večeři.

Osušila jsem si oči a šla za nimi do kuchyně, kde jsem si s velkou nelibostí a pohledem sklopeným do talíře musela vyslechnout jejich rady ohledně zlepšení mého školního prospěchu. Pak jsem se vrátila do pokoje a předstírala, že se učím, zatímco se oni dva uvelebili před televizí. Byla jsem plná bolesti, která nepřestávala, ba ani neslábla. Proč otec tu větu vyslovil, proč mu matka razantně neodporovala? Pramenilo jejich znepokojení z mých špatných známek, anebo to se školou nesouviselo a něco jim na mně vadilo už kdovíjak dlouho? Především mi vrátilo hlavou, zda otec vyřkl ta příkrá slova jenom proto, že jsem mu momentálně dělala starosti, nebo na mně za ta dlouhá léta neomylně vypožoroval, že to nikam nedotáhnu a že je ve mně něco špatného, něco, co ho deptalo a s čím si ani on sám nevěděl rady. Zoufala jsem si celou noc. Ráno jsem samu sebe přesvědčila o tom, že pokud se z toho všeho chci vymanit, musím zjistit, jak teta Vittoria skutečně vypadá.

Úkol to byl nesnadný. Ač jsme bydleli v Neapoli, kde se to hemží početnými a rozvětvenými rodinami, v nichž se navzdory častým a mnohdy krvavým sporům vzájemné vazby málokdy zpřetrhají, můj otec žil kupodivu naprosto nezávisle, jako by ani neměl příbuzné, jako by se na světě vyskytl sám od sebe. Samozřejmě jsem se často vídala s matčinými rodiči a bratrem. Byli to srdeční lidé, kteří mi nosili spousty dárků, a dokud strýc neodešel daleko za prací a prarodiče nezemřeli – nejdříve dědeček a rok po něm i babička: jejich náhlý odchod mě zasáhl a vzpomínám si, že moje matka tehdy plakala s usedavostí holčičky, která si rozbila koleno –, hojně jsme se stýkali a užili si mnoho legrace. O otcových příbuzných jsem však nevěděla skoro nic. Zjevovali se v mém životě pouze při vzácných příležitostech – svatba, pohřeb –, chovali se sice mile, ale strojeně, a více než cokoliv jiného mi vadila vynucená náklonnost, kterou jsem jim musela povinně projevovat: pozdrav dědu, dej tetičce pusu. Je nasnadě, že mi tahle příbuzenská větev k srdci nijak nepřiřostla, a co víc, moji rodiče byli po těch setkáních nervózní a svorně se je snažili vymazat z paměti, podobně jako to dělají herci po zpackaném představení.

Je také třeba zmínit, že zatímco příbuzní mojí matky žili v přesně vymezené lokalitě se sugestivním názvem Museo – říkali jsme jim prarodiče z Musea –, místo, kde bydleli otcovi příbuzní, bylo neurčité a bezejmenné. Jistě jsem věděla jenom jedno: aby se za nimi člověk dostal, musel jít dolů, klesat co nejhlouběji, na to nejspodnější dno Neapole, a byla to cesta tak dlouhá, že mi připadalo, jako bychom my a otcovi příbuzní bydleli ve dvou různých městech. Dlouho jsem tomu věřila. Náš dům stál

v nejvyšší části Neapole, a když jsme se chtěli někam dostat, museli jsme sejít dolů. Otec s matkou ochotně sestupovali pouze na Vomero, s jistým sebezapřením ještě k domu prarodičů na Museu. A jejich přátelé bydleli hlavně ve via Suarez, na piazza degli Artisti, ve via Luca Giordano, via Scarlatti a via Cimarosa, což byly ulice, které jsem důvěrně znala, protože v nich bydlelo také mnoho mých spolužáků. Nemluvě o tom, že všechny vedly k parku Floridiana, který jsem zbožňovala, protože mě tam matka již od útlého věku brala na procházky, abych si užila čerstvého vzduchu a slunce, navíc jsem si tam jako malá často hrávala se svými kamarádkami Angelou a Idou. Teprve když minula tato toponyma plná krásně barevných rostlin, vůně moře, zahrad, květin, her a dobrých způsobů, začínal skutečný sestup, který moji rodiče vždy podnikali s nevolí. Každý den, když se potřebovali dostat do práce, na nákupy, nebo když měl otec nějakou studijní povinnost, setkání či debatu, přemístili se většinou lanovkou do čtvrti Chiaia nebo na via Toledo a odtamtud pokračovali na piazza Plebiscito, k Národní knihovně, na Port'Alba, via Ventaglieri a via Foria, nejdále však na piazza Carlo III, kde se nacházela škola, v níž má matka vyučovala. Všechny ty názvy jsem znala dobře – rodiče je pravidelně zmiňovali –, ale nestávalo se často, že by mě tam brali s sebou, takže mi zmiňované městské části nijak nepřiřostly k srdci. Za hranicemi Vomera jsem to moc neznala, a čím více začínalo město přecházet do nížiny, tím cizejší mi připadalo. Není divu, že mi oblasti obývané otcovým příbuzenstvem připadaly jako divoké, člověkem dosud neprobádané kraje. Nejenže pro mě zůstávaly bezejmenné, ale podle toho, jak o nich rodiče mluvili, jsem vyvodila, že jsou rovněž těžko dostupné. Pokaždé, když tam rodiče byli nuceni jít,

jejich obvyklou energičnost a dobrou náladu vystřídala únava a nebývalá úzkost. Byla jsem sice malá, ale jejich napětí a rozhovory – vždy naprosto stejné – se mi vryly do paměti.

„André,“ říkávala matka vyčerpaně, „oblékni se, musíme jít.“

On však ani nezvedl zrak od knihy a dál si v ní podtrhával stejnou tužkou, kterou si zapisoval poznámky do stranou položeného sešitu.

„André, už je pozdě, budou se na nás zlobit.“

„Ty už jsi hotová?“

„Jsem hotová.“

„A co malá?“

„Malá taky.“

Otec tedy odložil rozevřené knihy i sešity na psací stůl a šel si obléknout čistou košili a sváteční šaty. Počínal si tiše a nervózně, připomínal herce, který si v duchu předříkává text role, jíž se nemůže vyhnout. Matka, která nebyla hotová ani náhodou, ustavičně kontrolovala jak svůj, tak i můj a otcův vzhled, jako by slušný a bezchybný oděv představoval jedinou možnost, jak z těch končin vyvázat živi a zdraví. Ze všech podobných okamžiků zcela zřejmě vysvítalo, že pociťují nutnost se bránit před místy a osobami, o nichž mi ze strachu o můj duševní klid raději nic neříkali. Já ale jejich podivný neklid vycítila, vlastně jsem ho dokázala i přesně rozeznat, protože se vždy opakoval, možná se jednalo o jedinou úzkostnou vzpomínku mého jinak šťastného dětství. Vybavuji si, jak mě zneklidňovaly například tyto věty, které navíc rodiče vyslovovali – jak bych to jen řekla – poněkud neučesanou italštinou:

„Prosím tě, jestli Vittoria něco plácne, dělej, že jsi to neslyšel.“

„To mám jako mlčet a poslouchat ty její žvásty?“

„Ano, vzpomeň si, že je s námi Giovanna.“

„Tak dobře.“

„Neříkej tak dobře, když to pak nedodržíš. Vždyť o nic nejde. Pobudeme tam tak půl hodiny a pak se vrátíme domů.“

Z těch návštěv mi v paměti neutkvělo skoro nic. Šum, horko, letmé polibky na čelo, hlasy mluvící dialektem, nepříjemný pach strachu, který sálal nejspíše z nás všech. Ta tísnivá atmosféra mě nakonec dovedla k neochvějnému závěru, že otcovi příbuzní – uřvané, odporně zanedbané postavy, jimž vévodila teta Vittoria, ta nejtemnější a nejzanedbanější ze všech – jsou nějakým způsobem nebezpeční, ačkoliv jsem nedokázala popsat, v čem jejich nebezpečí spočívá. Měl by snad do míst jejich bydliště člověk chodit pouze na vlastní nebezpečí? Měla jsem se bát i dědečka, strýců a bratranců, nebo jen tety Vittorie? Zdálo se, že jediní lidé, kteří by o tom něco mohli vědět, byli moji rodiče, a když jsem teď nutně potřebovala zjistit, jak teta vypadá a jaká vlastně je, nezbývalo než se jich zeptat, abych tomu přišla na kloub. Ale i kdybych se jich zeptala, co by mi asi tak řekli? Buď by mě odbyli nějakou naoko vstřícnou odpovědí – tak ty chceš vidět tetičku, pročpak za ní chceš jít? –, anebo by se vyděsili a už by se o ní raději nikdy nezmínili. Proto jsem se rozhodla, že pro začátek bude stačit, když najdu nějakou její fotografii.

4

Jednou odpoledne, když nebyli rodiče doma, jsem využila příležitosti a rozhodla se prohledat jednu ze skříní

v ložnici, kde matka pečlivě schraňovala jak své, tak otcovy a mé fotografie. Ta alba jsem znala nazpaměť, často jsem si je prolistovávala: většina fotografií mapovala jejich vztah a mých takřka třináct let života. A také už jsem věděla, že z nějakého záhadného důvodu je na fotografiích převážně matčino příbuzenstvo, zatímco to otcovo tam zastupuje pouhých pár snímků, z nichž ani jeden nezobrazuje tetu Vittorii. Vzpomněla jsem si však, že v jedné části prádelníku je uložená stará plechová dóza ukrývající fotografie rodičů z doby, než se poznali. A protože jsem si je nikdy neprohlížela důkladně a vždy jen ve společnosti matky, doufala jsem, že bych uvnitř mohla obrázek tety objevit.

Zašátrala jsem v zadní části skříně a dózu vylovila, svědomí mi ale velelo si před jejím otevřením znovu projít alba, v nichž byli vidět rodiče ještě jako snoubenci, následně jako ženich a nevěsta, zamračeně stojící uprostřed malého hloučku svatebčanů, potom zase oni dva jako šťastný manželský pár a nakonec já, jejich dcera, přičemž mých fotografií od narození po současnost bylo v albu až přemrštěně mnoho. Pozastavila jsem se zejména nad fotografiemi ze svatby. Otec měl na sobě tmavý, viditelně pomačkaný oblek, a na každém snímku se tvářil zachmuřeně; matka stála vedle něj, namísto svatebních šatů byla oblečená do krémového kostýmku se stejně barevným závojem a působila mírně dojatě. Mezi těmi zhruba třiceti svatebními hosty jsem poznala některé jejich přátele z Vomera, s nimiž se stýkali dodnes, potom i příbuzné z matčiny strany, hodné prarodiče z Musea. I tak jsem si ale fotografie prohlížela ze všech úhlů v marné naději, že aspoň někde v pozadí objevím neznámou postavu, která by mi nějakým způsobem připomněla ženu, na niž si vůbec nevzpomínám. Nikoho takového jsem však

nenášla. Uchopila jsem tedy plechovou dózu a po několika nezdařených pokusech jsem ji otevřela.

Vysypala jsem její obsah na postel a viděla jsem, že jsou všechny fotografie černobílé. Ty, které dokumentovaly roky jejich odděleně probíhajícího dospívání, nebyly nijak seřazené: snímky zachycující rozesmátou matku s jejími spolužáky, se stejně starými kamarádkami, u moře, ve městě, vždy půvabnou a hezky ustrojenou, byly promíchány s těmi, které zobrazovaly věčně osamocенého a zamyšleného otce ve volných kalhotách ke kolenům a v saku s příliš krátkými rukávy. Fotografie z jejich dětských a raně pubertálních let ležely úhledně srovnané ve dvou obálkách, v jedné se ukrývaly ty matčiny, ve druhé otcovy. Řekla jsem si, že právě v té druhé musím tetu bezpodmínečně najít, a tak jsem začala fotografie procházet jednu po druhé. Nebylo jich víc než dvacet, ihned jsem zaznamenala, že téměř na všech snímcích je můj otec zachycen ještě coby chlapeček nebo hoch po boku svých rodičů a příbuzných, které jsem nikdy neviděla, avšak na třech nebo čtyřech stojí vedle jakéhosi černého obdélníčku, který tam někdo načmáral fixem. Bylo mi jasné, že ten precizně vykreslený obdélníček tam zlostně a potajmu udělal on. Úplně jsem ho viděla, jak pomocí pravítka, co mu leželo na psacím stole, v dané části fotografie rýsuje ten geometrický obrazec a pak ho důkladně vybarvuje fixem, přičemž si dává pozor, aby nepřetáhl. Byla to čistá práce a já už neměla sebemenší pochyby: těmi černými obdélníčky z fotografií vymazal tetu Vittorii.

Chvilí jsem váhala, co mám dělat dál. Nakonec jsem se rozhodla, došla jsem si do kuchyně pro nůž a velice jemně jsem seškrábala maličký kousíček z té části fotografie, kterou otec začernil. Narazila jsem však pouze na bílý papír. Přepadla mě úzkost a nechala jsem toho.

Dobře jsem věděla, že se zpronevěřuji otcově vůli, a bála jsem se, že bych se tímto počínáním mohla definitivně připravit i o zbytek jeho lásky. Má úzkost ještě vzrostla, když jsem vzadu v obálce objevila jediný snímek, na němž otec nebyl dítě ani dospívající chlapec, nýbrž mladý muž, a co bylo ještě překvapivější, na rozdíl od ostatních fotografií z dob, než se s matkou poznali, se tu usmíval. Stál z profilu a jeho radostný úsměv odkrýval řadu rovných a bělostných zubů. Sice se tvářil vesele a smál se, ale nebylo vidět na koho. Vedle sebe měl dva dokonale přesné černé obdélníčky, dvě rakve, do nichž, v dobách dozajista méně veselých než na fotografii, uzavřel tělo své sestry a kdovíkoho dalšího.

Soustředěně a dlouho jsem se na ten obrázek dívala. Otec byl zřejmě někde ve městě, měl kostkovanou košili s krátkými rukávy, muselo to být v létě. Za sebou měl vchod do obchodu, ale na vývěsním štítu se dalo přečíst pouze STVÍ, ani z kusu výlohy nešlo poznat, co je tam vystaveno. Vedle té tmavé skvrny vyčníval jakýsi bílý pruh s pevně vymezenými obrysy. A také tam byly stíny, dlouhé stíny, z nichž jeden očividně patřil ženskému tělu. Přestože se otec zarputile snažil vymazat ty, co stáli po jeho boku, na jejich odraz na chodníku zapomněl.

Znovu jsem se pokusila pomaličku seškrábat z toho obdélníčku inkoust, ale přestala jsem v momentě, kdy jsem se opět dostala k bílé vrstvě papíru. Počkala jsem minutu nebo dvě a opět se pustila do práce. Počínala jsem si s lehkostí, doma bylo takové ticho, že jsem slyšela i svůj dech. Nadobro jsem skončila až ve chvíli, kdy jsem v místě, kde kdysi musela být Vittoriina tvář, odkryla malou skvrnku, ovšem nedalo se rozeznat, zda se jedná o zbytkovou stopu fixu, nebo část jejích rtů.

Vrátila jsem vše na místo a strach z toho, že se podobám otcově začerněné sestře, se mi zaryl hluboko pod kůži. Byla jsem čím dál roztěkanější a k mému velkému znepokojení jsem si ve škole vedla stále hůř. Zároveň jsem se ale chtěla zase zlepšit, učit se stejně dobře jako před pár měsíci, protože na tom našim nesmírně záleželo, a já přesvědčila samu sebe, že když zase budu dostávat dobré známky, vrátí se mi má krása a dobrota. K tomu však nedošlo, protože jsem se ve třídě nedokázala soustředit a doma jsem marnila čas před zrcadlem. Zhlížení se v zrcadle se stalo mou posedlostí. Toužila jsem přijít na to, zda se teta skutečně dere skrze mé tělo na povrch, ale protože jsem nevěděla, jak vlastně vypadá, spatřovala jsem známky její přítomnosti v každé nepatrné změně, kterou mé tělo vykazovalo. Najednou jsem se začala pozastavovat nad svými rysy, kterých jsem si dříve nevšíkala: příliš husté obočí, příliš malé hnědé oči bez jiskry, neúměrně vysoké čelo, jemné vlasy – buď nebyly krásné nikdy, anebo o svou krásu postupně přišly –, které se mi lepily k hlavě, veliké uši s obrovskými lalůčky, tenký horní ret, nad nímž rašilo odpudivé tmavé chmýří, ten spodní zase moc masitý, zuby, které vypadaly ještě jako mléčné, zašpičatělá brada a nos, to byla kapitola sama pro sebe, štválo mě, jak se drze natahuje až k povrchu zrcadla, jak se rozšiřuje, mé nosní dírký připomínaly temné komory. Byly to už obličejové rysy tety Vittorie, nebo patřily jen a jen mně? Mohla jsem doufat, že ještě vyrostu do krásy, či se smířit s tím, že budu ještě ošklivější? Když jsem se zadívala na své tělo, svůj dlouhý krk, jenž vypadal, že se každou chvíli přetrhne jako kus pavučiny, rovná a kostnatá ramena, vzdouvající se prsa s tmavými

bradavkami, hubené a příliš vytáhlé nohy, které mi sahaly div ne k podpaží, ptala jsem se, zda jsem to skutečně já, nebo se stávám tetinou kopií v celé její nestvůrnosti.

Neustále jsem se pozorovala a prohlížela jsem si i své rodiče. Měla jsem veliké štěstí, nemohla jsem si přát lepší. Oba byli nesmírně hezcí a měli se rádi už od malička. To málo, co jsem o jejich vztahu věděla, mi otec vyprávěl se svou nenucenou věcností a matka s roztomilým dojetím. Odjakživa se tak rádi starali jeden o druhého, že pořídit si dítě se rozhodli poměrně pozdě, na to, že se vzali velmi mladí. Narodila jsem se, když bylo matce třicet a otci něco přes třicet dva. I před mým početím měli spoustu obav, které ona nahlas pojmenovávala a on si je nechával pro sebe. Matka měla těžké těhotenství, porod – 3. června 1979 – pro ni byl jedním velkým utrpením a mé první dva roky života zase praktickou ukázkou toho, že od chvíle, co jsem spatřila světlo světa, se jim život značně zkomplikoval. Otec, učitel dějepisu a filozofie na nejprestižnějším neapolském gymnáziu, obecně známý intelektuál, kterého měli studenti moc rádi a on jim na oplátku nevěnoval čas pouze dopoledne, ale po celý den, začal kvůli obavám z budoucnosti poskytovat soukromé lekce. Matka, která učila latinu a řečtinu na gymnáziu na piazza Carlo III a dělala korektury románů červené knihovny, si zase zoufala nad mým vytrvalým nočním pláčem, zarudlými opruzeninami, bolavým bříškem a vztekáním, kvůli čemuž si prošla obdobím vleklé deprese, zhoršila se jako učitelka a na korektury byla příliš roztěkaná. Všechny tyto nepříjemnosti jsem rodičům způsobila, sotva jsem se narodila. Časem se ze mě však stala tichá a poslušná holčička, takže se jejich život mohl postupně vracet k normálu. Konečně minula fáze, kdy se mě oba marně snažili uchránit před všemi

nebezpečími, jimž jsou lidské bytosti vystaveny. Nalezli opět ztracenou rovnováhu, a přestože jsem pro ně stále byla na prvním místě já, hned na to druhé se již posunulo otcovo bádání a matčiny přivýdělnky. Co bych měla dodávat? Milovali mě a já milovala je. Otec byl pro mě výjimečný muž, matka zase nesmírně laskavá žena, a oba pro mě znamenali jedinou jistotu ve světě plném chaosu.

Chaosu, jehož jsem byla součástí. Někdy jsem si představovala, že se ve mně svádí lýtý boj mezi mým otcem a jeho sestrou, a přála jsem si, aby vyhrál on. Jistěže – napadlo mě –, Vittoria už jednou převahu získala, a to v momentě mého narození, protože nemohu popřít, že jsem byla jeden čas opravdu nesnesitelné dítě; ale pak – pomyslela jsem si s úlevou – jsem se polepšila, takže existuje způsob, jak ji zahnat. Tím jsem samu sebe uklidňovala, a abych si dodala odvahy, snažila jsem se v sobě najít podobu s rodiči. Ale každý večer, když jsem se chystala jít spát a podívala se už posté do zrcadla, připadalo mi, že jsem tu podobu dávno ztratila. Měla jsem přece mít tvář, v níž by se oba dokonale snoubili, místo toho jsem začínala vypadat jako Vittoria. Měla jsem před sebou mít šťastný život, ale místo toho jsem se smířovala s tím, že mě už nic hezkého nikdy nepotká, natožpak takové štěstí, jaké měli a mají oni dva.

6

Od jisté doby jsem se snažila přijít na to, jestli si sestry Angela a Ida, moje kamarádky a důvěrnice, všimly, že jsem zošklivěla, a jestli se hlavně Angela, která byla mou vrstevnicí (Ida byla o dva roky mladší), nezačíná také měnit k horšímu. Potřebovala jsem hodnocení od někoho

zvenčí a zdálo se mi, že na ty dvě se můžu spolehnout. Vyrůstaly jsme v podobném prostředí, vychovávali nás rodiče, kteří se spolu řadu let přátelili a měli stejné názory. Přesněji řečeno, ani jedna z nás nebyla pokřtěná a neznala modlitby, všechny tři jsme byly předčasně poučeny o fungování našich těl (obrázkové knihy, animovaná edukativní videa), všechny tři jsme věděly, že máme být pyšné na to, že jsme se narodily jako ženy, všechny tři jsme nastoupily do první třídy ne v šesti, nýbrž v pěti letech, všechny tři jsme se vždycky chovaly rozumně, všechny tři jsme měly hlavu napěchovanou užitečnými radami, jak se vyhnout nástrahám Neapole i celého světa, všechny tři jsme se mohly na rodiče obrátit s jakoukoliv zvídavou otázkou, všechny tři jsme hodně četly, všechny tři jsme sdílely opovržení nad plytkými zálibami našich vrstevnic, přestože jsme byly díky našim vzdělavatelům bohatě informované také o hudbě, filmu, televizních pořadech, zpěvácích a hercích, a také jsme tajně doufaly, že se jednou staneme slavnými herečkami a budeme mít báječné milence, s nimiž si budeme vyměňovat dlouhé polibky a vzájemné dotyky našich pohlaví. Více jsem se samozřejmě přátelila s Angelou, Ida byla proti nám menší, ale uměla nás v mnohém překvapit, protože četla ještě více než my, navíc psala básničky a příběhy. Co si pamatuji, nebyly mezi námi žádné rozpory, a pokud ano, brzy se vyjasnily, uměly jsme si totiž všechno říct narovinu a pak se zase usmířit. A tak jelikož jsem je považovala za spolehlivé posuzovatelky, opatrně jsem se jich zeptala, a to vícekrát. Neřekly mi však nic špatného, spíš naopak, vypadalo to, že o mně mají to nejlepší mínění, což jsem koneckonců měla i já o nich, zdály se mi čím dál půvabnější. Byly dobře stavěné a tak dokonale upravené, že kdykoliv jsem je spatřila, zatoužila jsem po

jejich blízkosti, objímala jsem je a líbala, jako bych je do sebe chtěla vsáknout. Pak ale jednou večer, kdy jsem se cítila dost sklesle, dorazily i s rodiči na večeři nahoru na San Giacomo dei Capri a všechno se tak nějak zamotalo. Nebyla jsem zrovna dobře naladěná. Připadala jsem si tam nepatříčně, moc vytáhlá, hubená a bledá, zdálo se mi, že každé mé slovo i gesto je obhroublé, a proto jsem hned viděla narážky na můj úpadek i tam, kde nebyly. Ida například ukázala na mé boty a zeptala se:

„Jsou nové?“

„Ne, už je mám dlouho.“

„Nepamatuju si, že bych je viděla.“

„Něco se ti na nich nelíbí?“

„Ne, nic.“

„Když sis jich teď všimla, tak to znamená, že se ti na nich *teď* něco nelíbí.“

„Ale ne.“

„Mám moc hubené nohy?“

V podobném duchu to chvíli pokračovalo, ony mě ujišťovaly, že je všechno v pořádku, a já zase dumala nad tím, zda to říkají upřímně, nebo jim dobré způsoby nedovolí mi přiznat, jak nemožná jsem. Moje matka se do toho vložila svým obvyklým nezúčastněným tónem: Giovanni, nech už toho, nemáš moc hubené nohy, a já se zastyděla, ihned jsem zmlkla, zatímco Costanza, matka Angely a Idy, poznamenala: máš krásné kotníky, a Mariano, jejich otec, se smíchem zvolal: a parádní stehna, s trochou brambor na grilu by byla k nakousnutí. To mu ale nestačilo, utahoval si ze mě dál a vymýšlel další vtipy, byl tím typem člověka, který je sám o sobě přesvědčen, že dokáže rozpoutat zábavu i na pohřbu.

„Co s tou holkou dneska je?“

Zavrtěla jsem hlavou, abych mu dala najevo, že mi nic

není, a neúspěšně jsem se pokusila o úsměv, protože mě jeho způsob vtipkování znervózňoval.

„To je ale krásná hříva, panečku, copak to je, že by vrabčí hnízdo?“

Znovu jsem zavrtěla hlavou, tentokrát jsem však nedokázala zakrýt své rozhořčení z toho, že si mě dobírá jako nějaké šestileté dítě.

„To je lichotka, mladá dámo: vrabec je pěkně kulaťoučkový, trochu šedý a trochu nahnědlý pták.“

Mrzutě jsem se ohradila:

„Nejsem ani kulaťoučká, ani šedá a ani nahnědlá.“

Chvilí si mě rozpačitě prohlížel, nakonec se usmál a otočil se ke svým dcerám.

„Giovanna je dneska nějaká nabručená, nezdá se vám?“

Na to jsem reagovala ještě mrzutěji:

„Nejsem nabručená.“

„Být nabručený není nadávka, je to popis duševního rozpoložení. Víš, co to znamená?“

mlčela jsem. Znovu promluvil ke svým dcerám a předstíral, že ho to mrzí:

„Neví. Ido, vysvětlíš jí to?“

Ida nepřiliš ochotně řekla:

„Znamená to, že se tváříš kysele. Někdy mi to říká taky.“

Mariano už byl takový. Znali se s mým otcem ještě z univerzity a stýkali se od té doby pravidelně, takže do mého života vždy neodmyslitelně patřil. Byl zavalitější, úplně plešatý, měl modré oči a vzpomínám si, že mě už odmalička fascinovala jeho bledá a mírně odulá tvář. Když se zjevil u nás doma, což se dělo velmi často, zapřádal s mým otcem nekonečně dlouhé hovory, během nichž zněl jeho hlas podrážděně, což mě zneklidňovalo. Přednášel historii na univerzitě a pravidelně přispíval do jednoho z prestižních neapolských časopisů. S otcem

bez ustání něco řešili, a i když jsme tomu my jako holčičky moc nerozuměly, žily jsme v domnění, že si naši otcové vzali na svá bedra nějaké důležité a těžké úkoly, jejichž splnění vyžaduje studium a soustředění. Mariano se však nespokojil pouze s dennodenním samostudiem, na rozdíl od mého otce také s oblibou a hlasitě spílal všemožným nepřátelům – lidem z Neapole, Říma a dalších měst –, jejichž vinou údajně nemohli vykonávat svou práci tak dobře, jak by si přáli. Přestože jsme tomu Angela, Ida a já ještě nemohly rozumět, vždy jsme stály na straně svých rodičů a nenáviděly jsme ty, kteří jim chtěli uškodit. Popravdě řečeno nás však již od dětství na jejich rozhovorech nejvíc zajímaly nadávky v dialektu, jimiž Mariano urážel tehdy slavné lidi. Zajímalo nás to proto, že všechny tři – ale hlavně já – jsme měly zakázáno nejen mluvit sprostě, ale kromě toho nám nikdy nesmělo uklouznout ani slůvko v neapolském dialektu. Ten zákaz byl ale k ničemu. Naši rodiče nám nikdy nic nezakazovali, a když přece, tak s přílišnou benevolencí. Takže jsme si potichu opakovaly jména a příjmení Marianových nepřátel a prokládaly je všemožnými hanebnými přívlastky, které jsme odposlouchaly. Ale zatímco Angela s Idou shledávaly otcův slovník čistě zábavným, já se nemohla ubránit dojmu, že se za ním skrývá i cosi zlomyslného.

Nebyly snad jeho vtipy vždycky malinko jedovaté? Nebylo tomu tak i toho večera? Byla jsem nabručená, tvářila jsem se kysele, měla jsem na hlavě vrabčí hnízdo? Snažil se Mariano jenom žertovat, nebo mi formou drsného žertu sděloval pravdu? Všichni jsme se posadili ke stolu. Dospělí začali se svými otravnými řečmi o kdovíjakých přátelích, kteří se mají stěhovat do Říma, my jsme se zatím mlčky nudily a doufaly, že večere co nejdříve skončí, abychom se mohly uchýlit ke mně do pokoje. Po celou

dobu jsem se nemohla zbavit dojmu, že se otec vůbec nesměje, matka se sotva usmívá, Mariano že se naopak směje až příliš a jeho žena Costanza sice jen mírně, ale od srdce. Možná se moji rodiče nebavili tak dobře jako rodiče Angely a Idy, protože jsem je rozesmutnila. Jejich přátelé měli ze svých dcer radost, ale oni ze mě už ne. Byla jsem nabručená, nabručená, nabručená, a jen se na mě podívali, přešla je dobrá nálada. Moje matka se tvářila hrozně vážně, zato matka Angely a Idy štěstím jen zářila. Můj otec jí dolil víno a se zdvořilým odstupem se s ní dal do řeči. Costanza učila italštinu a latinu, její nesmírně bohatí rodiče jí dopřáli prvotřídní vzdělání. Chovala se tak distingovaně, až mi někdy připadalo, že se ji moje matka pokouší napodobovat, a to samé jsem bezděky dělala i já. Jak je možné, že si žena jejího formátu mohla vybrat za manžela někoho, jako je Mariano? Vždy na sobě měla dokonale padnoucí šaty, z jejichž barev a zdobení mi přecházel zrak. Noc předtím se mi zdálo, jak mi špičkou jazyka láskyplně líže ucho, úplně jako kočka. Ten sen mě zahřál u srdce a navodil mi až fyzický pocit blaha, díky němuž jsem si ještě několik hodin po probuzení připadala v bezpečí.

Teď jsem vedle ní seděla u stolu a doufala jsem, že mi příjemné vzpomínky na ten sen vymažou z mysli to, co mi řekl její manžel. Jeho slova mi však zněla v hlavě po celou dobu večere – moje vlasy připomínají vrabčí hnízdo, tvářím se kysele – a zvyšovala moji nervozitu. Všechno se ve mně pralo, v jednu chvíli jsem se chtěla bavit a šeptala jsem Idě do ucha obhroublá slova, později jsem opět propadala beznaději, z níž jsem nedokázala vybrednout. Sotva jsme dojedly dezert, nechaly jsme rodiče klábosit a zavřely se do mého pokoje. Tam jsem se bez okolků zeptala Idy:

„Tvářím se kysele? Myslíte, že se ze mě stává ošklivka?“

Podívaly se na sebe a skoro unisono odpověděly:

„Ale ne.“

„Povězte mi pravdu.“

Všimla jsem si, že s odpovědí trochu váhají, nakonec se první osmělila Angela:

„Trošku, ale není to tím, že bys měla ošklivé rysy.“

„Rysy máš hezké,“ vložila se do toho Ida, „jenom starosti tě maličko zošklivují.“

Angela mi dala pusu na tvář a řekla:

„Mně se to taky stává: když mám starosti, tak jsem na jednu ošklivá, ale pak to přejde.“

7

Ta souvislost mezi starostmi a ošklivostí mě nečekaně uklidnila. Existuje tedy druh ošklivosti, kterou ovlivňují starosti – jak řekly Angela a Ida –, a jakmile starosti pominou, budu zase hezká. K té naději jsem se upnula a snažila se tím už tolik nestresovat. Ale přinutit se ke klidu bylo obtížné, myšlenky se mi stejně každou chvíli stočily ke chmurám a vše začalo nanovo. Nenáviděla jsem celý svět a žádné falešně pozitivní myšlení na tom nedokázalo nic změnit. A brzy mi došlo, že mě ty starosti jen tak nepřejdou, že to možná ani nejsou starosti, nýbrž špatné pocity, které mi proudily v žilách.

Ne že by mi Angela s Idou tehdy lhaly, nedokázaly by to, byly jsme vychovány k tomu, že lhát se nemá. Když mluvily o spojitosti mezi ošklivostí a starostmi, dost možná mluvily o sobě a o své vlastní zkušenosti, přičemž citovaly Marianova slova – všechny tři jsme měly v paměti spoustu mouder odposlouchaných od rodičů –, jimiž je zřejmé

při nějaké příležitosti uklidňoval. Ale Angela a Ida nebyly já. Angela a Ida neměly v rodině tetu Vittorii, k níž by je jejich otec – *ano, jejich otec* – připodobňoval. Jednoho rána ve škole jsem zničehonic došla k přesvědčení, že už nikdy nebudu taková, jakou by mě rodiče chtěli mít, což se ten zlomyslný Mariano jistě dovítí, moje kamarádky se tak začnou přátelit s někým lepším a já zůstanu sama.

Upadla jsem do deprese a v následujících dnech mě zcela zachvátily černé myšlenky. Mírnou úlevu jsem pocítovala jedině ve chvílích, kdy jsem si rukou jezdila mezi nohama a oddávala se slastnému požitku. Vnitřně mě ale velmi ponižovalo, že jsem se v těch chvílích nedokázala ovládat, takže jsem poté bývala ještě nespokojenější než na začátku, někdy dokonce i zhnusená. Moc ráda jsem vzpomínala na to, jak jsme si jednou hrály s Angelou u nás doma, kdy jsme si lehly naproti sobě na pohovku před zapnutou televizí, propletly jsme si navzájem nohy a jen tak, aniž bychom se smluvily, jsme si v tichosti naaranžovaly mezi rozkroky našich kalhotek panenku, a pak jsme se o ni začaly s lehkostí třít, různě jsme se kroutily a silně mezi sebou stlačovaly tu hračku, která vypadala, že je spokojená a plná života. Teď už mi ale rozkoš nepřipadala jako příjemná hra. Vždy jsem se přitom zpotila a připadala jsem si ještě nevzhlednější. Svou tvář jsem pak zkoumala ještě urputněji a jako posedlá jsem se dlouhé hodiny pozorovala v zrcadle.

Nakonec se to vyvinulo celkem překvapivě: díky tomu, že jsem před očima neustále měla obličej, který mi připadal vadný, zatoužila jsem ho nějak předělat. Zhlížela jsem se v zrcadle, prsty jsem si napínala plet a říkala jsem si: to je ono, vždyť by stačilo, kdybych měla nos trošku víc takhle, oči a uši to samé, a byla bych dokonalá. Pomalu jsem dospěla k tomu, že jsem se sama nad

sebou rozlítostňovala a dojíkala. Chudinko malá, říkala jsem si v duchu, proč musíš mít takovou smůlu? Zničehonic jsem ke svému odrazu v zrcadle pocítila něco jako sympatii a jednou, když jsem si zoufala nad tím, že mě nikdo nikdy nepolíbí, jsem se ten odraz odhodlala políbit sama. Začala jsem k sobě přistupovat jinak. Přestala jsem se dlouhé dny apaticky pozorovat a upnula jsem se k myšlence, že je možné mě opravit jako nějaký výrobek z kvalitního materiálu, který pokazil nešikovný dělník. Byla jsem to já – at už jakákoliv – a musela jsem se o svůj obličej, tělo i mysl začít starat.

Jednou v neděli jsem se pokusila zkrášlit matčinými líčidly. Ale když za mnou vešla do pokoje, poznamenala se smíchem: vypadáš jako maškara, ještě máš co zlepšovat. Nijak jsem se neohradila ani nebránila, naopak jsem se jí co nejpokorněji zeptala:

„Naučíš mě líčit se jako ty?“

„Každé tváři sluší jiné líčení.“

„Chtěla bych vypadat jako ty.“

Očividně jí to udělalo radost, věnovala mi pár lichotek a pak mě začala s nesmírnou precizností líčit. Moc jsme si to spolu užívaly, pořád jsme vtipkovaly a hrozně jsme se nasmály. Matka byla obvykle spíše tichá a spořádaná, ale se mnou – jen a pouze se mnou – se dokázala chovat jako holčička.

Najednou se uvnitř objevil otec s rozečtenými novinami, a když viděl, jak si spolu hrajeme, celý pookřál.

„Vy jste ale krásné,“ poznamenal.

„Opravdu?“ zeptala jsem se.

„Samozřejmě, tak okouzlující ženy jsem nikdy v životě neviděl.“

A pak se opět zavřel ve své pracovně, v neděli měl totiž ve zvyku číst noviny a následně bádat. Jeho letmá

návštěva zapůsobila jako předěl, protože jakmile jsme s matkou osaměly, zeptala se mě svým obvyklým letargickým hlasem, který však nevykazoval známky mrzutosti nebo obav:

„Jak to, že ses hrabala v dóze s fotografiemi?“

Rozhostilo se ticho. Takže zjistila, že jsem jí slídila ve věcech. Zjistila, že jsem se snažila seškrábat černé tahy fixu. Jak dlouho už to věděla? Pokoušela jsem se ze všech sil zadržet pláč, ale nepovedlo se mi to. Mami, vysoukala jsem ze sebe mezi vzlyky, já chtěla, já myslela, já se snažila – ale nedokázala jsem ze sebe dostat, co jsem vlastně chtěla, myslela, nebo o co jsem se snažila. Rozhodila jsem bezmocně rukama, brečela jsem jako želva a všechny matčiny fráze, jimiž se mě s chápavým úsměvem pokoušela utišit – není proč plakat, stačilo se zeptat mě nebo tatínka, vždyť se na fotografie můžeš podívat, kdykoliv budeš chtít, proč brečíš, uklidni se –, se mýjely účinkem, protože jsem jejich následkem brečela ještě víc. Nakonec mi vzala ruce do dlaní a sama se mě s klidem zeptala:

„Co jsi hledala? Fotku tety Vittorie?“

8

V tu chvíli mi došlo, že si rodiče uvědomili, že jsem je tehdy slyšela. Museli o tom dlouze diskutovat a dost možná se radili i s přáteli. Otce to dozajista velmi mrzelo a s největší pravděpodobností za mnou poslal matku, aby mě ubezpečila o tom, že ta věta, kterou jsem náhodou zaslechla, byla myšlena úplně jinak, než jak jsem si ji mylně vyložila. Neměla jsem důvod tomu nevěřit, matka byla koneckonců v žehlení konfliktů přebornice. Nikdy nemívala výbuchy vzteku a ani na sobě nedávala

znát rozmrzelost. Když si ji například Costanza dobírala kvůli tomu, kolik času promrhá přípravami na vyučování a opravováním bezduchých románků, v nichž často musela přepisovat celé stránky, vždy jí odpovídala s klidem a bez sebemenší stopy podrážděnosti. Sice jí někdy opáčila: Costanzo, ty máš peněz dost, můžeš dělat, co se ti zlíbí, ale já musím makat, dovedla to však říct mile a neuštěpačně. Takže pokud měl někdo urovnat situaci, byla to ona. Jakmile jsem se uklidnila, řekla mi tím svým hlasem: my tě máme rádi, což ještě jednou či dvakrát zopakovala. Potom zapředla hovor na téma, které se mnou ještě nikdy neprobírala. Povídala mi, že ona i můj otec toho museli mnoho obětovat, aby se dostali tam, kde jsou. Zašeptala: já si nestěžuji, moji rodiče pro mě vždy dělali, co mohli, vždyť víš, jak byli hodní a štedří, i tehle byt jsme si mohli koupit jen díky jejich pomoci; ale tvůj otec si v dětství, dospívání i mládí prožil nesmírně krutá léta, protože nedostal vůbec nic zadarmo, na všechno musel dřít jako mezek, ale tím to nekončí, nikdy to nekončí, vždycky může přijít nějaká bouře, co člověka znovu srazí na kolena, a on tak musí začít od nuly. Tím se konečně dostala k Vittorii, metafory odložila stranou a objasnila mi, že ta bouře, která chtěla mého otce srazit na kolena, byla ona.

„Vittoria?“

„Ano. Sestra tvého otce je hrozně závistivá. Závistivý může být kdekdo, ale ona je opravdu závistivá v tom nejhorším slova smyslu.“

„Co mu udělala?“

„Všechno. Ale nejvíce jí leželo v žaludku to, že to tvůj otec někam dotáhl.“

„A tím myslíš co?“

„Myslím tím jeho životní úspěchy. Jak se snažil ve škole

a na univerzitě. Jeho inteligenci. To, co vybudoval. To, že vystudoval. Jeho práci, naši svatbu, jeho bádání a to, že si ho okolí váží, naše přátele, tebe.“

„Mě taky?“

„Ano. Neexistuje nic, čím by se Vittoria necítila být osobně uražená. Ale nejvíc ze všeho ji uráží to, že je tvůj otec vůbec na světě.“

„A co dělá za práci?“

„Je to služebná, co bys od ní taky jiného chtěla, když vychodila jen pět tříd. Tím nechci říct, že na práci služebné je něco špatného, určitě znáš tu hodnou paní, co vypomáhá Costanze v domácnosti. Problém je v tom, že i tohle dává svému bratrovi za vinu.“

„A proč?“

„Nikdo neví proč. Zvlášť když přihlédneme k tomu, že ji tvůj otec vlastně zachránil. Mohla se zničit ještě víc. Zamilovala se do ženatého muže se třemi dětmi, ještě ke všemu kriminálního. Měla jediné štěstí, že tvůj otec coby její starší bratr zasáhl. Ale místo vděku to jen přidala na seznam všech věcí, kvůli kterým ho nenávidí.“

„Možná si měl táta radši hledět svého.“

„Nikdo by si neměl hledět svého, když má někdo jiný trable.“

„To je pravda.“

„Ale pomáhat jí nikdy nebylo jednoduché, odměnila se vždycky jen tím, že nám přála to nejhorší.“

„Teta Vittoria si přeje, aby táta umřel?“

„Je hrozné to takhle říct, ale je to tak.“

„A nemohli by se třeba nějak usmířit?“

„Ne. Aby se mohli usmířit, musela by Vittoria ve tvém otci vidět naprosto přízemního člověka, protože jiné ona nezná. A vzhledem k tomu, že k ničemu takovému nedojde, stojíme teď sami proti celé rodině. Potom, co umřeli

dědeček s babičkou, už se kvůli ní s žádnými příbuznými skoro nestýkáme.“

Moc jsem do její řeči nezasahovala, omezovala jsem se jen na opatrné, nejlépe jednoslabičné odpovědi. Ale přitom jsem si s odporem říkala: takže se začínám podobat osobě, která přeje mému otci smrt a která ničí mou rodinu, a znovu mi začaly téct slzy. Matka si toho všimla a snažila se je zahnat. Objala mě a zašeptala: nemusíš z toho být smutná, teď už chápeš, jak otec tu větu myslel? Dívala jsem se do země a rázně jsem zavrtěla hlavou. A tak se mi jala pomalu a překvapivě pobaveně vysvětlovat, o co jde: víš, po těch letech už pro nás Vittoria není člověk, ale příměř; vzpomeň si, že když se táta někdy mračí, žertem na něj zavolám: dej si pozor, André, teď ses zatvářil jako Vittoria. Potom se mnou jemně a vlídně zatrásla a zopakovala: říkáme to jen z legrace.

Zachmuřeně jsem zamumlala:

„Já ti nevěřím, mami, nikdy jsem vás nic takového říkat neslyšela.“

„Možná jsme to neříkali před tebou, ale když jsme sami, tak určitě ano. Je to pro nás jako červená na semaforu, protože v ten moment si připomeneme: pozor, stačí málo, abychom přišli o všechno, co jsme v životě chtěli.“

„I o mě?“

„Ale ne, co to povídáš, o tebe nikdy nepřijdeme. Ty jsi pro nás na světě nejdůležitější a přejeme si, abys byla v životě co nejšťastnější. Proto nám s tátou tolik záleží na tvém učení. Teď se ti trošku nedaří, ale to přejde. Uvidíš, kolik krásných věcí na tebe ještě čeká.“

Popotáhla jsem, načež se mi matka pokusila otřít nos kapesníkem, jako bych byla ještě dítě, což jsem možná byla, ale stejně jsem před ní ucukla a řekla:

„A co když už se učit nebudu?“

„Tak budeš nevzdělaná.“

„No a?“

„Být nevzdělaný je překážka. Ale ty už ses přece učit zase začala, nebo ne? Byla by škoda, kdybys svou chytrost dál nerozvíjela.“

Zvolala jsem:

„Já nechci být chytrá, mami, chci být hezká jako vy dva.“

„Jednou budeš ještě hezčí.“

„To těžko, pokud se začínám podobat tetě Vittorii.“

„To ani náhodou, jsi úplně jiná.“

„Jak to můžeš vědět? Koho se mám zeptat, abych zjistila, jestli to je pravda, nebo ne?“

„Můžeš se zeptat mě, vždycky ti to řeknu.“

„To nestačí.“

„Co tedy navrhuješ?“

Téměř šeptem jsem řekla:

„Musím se s tetou vidět.“

Matka chvíli mlčela a pak mi odpověděla:

„O tomhle si musíš promluvit s otcem.“

9

Za slovo jsem ji nevzala. Byla jsem si skoro jistá, že s ním promluví spíše ona sama a že otec hned druhý den pronese hlasem, který jsem nejvíce zbožňovala: jsem připraven splnit rozkazy, když si naše princeznička přeje, abychom šli navštívit tetu Vittorii, nezbývá ubohému rodiči než zatnout zuby a princezničku tam doprovodit. A předpokládala jsem, že pak tetě zavolá, aby se s ní na tom setkání domluvil, anebo o to požádá matku, protože on nikdy osobně neřešil záležitosti, které by ho štvaly,